

„Neteisminis ginčų sprendimas administracinėje teisėje: samprata ir teisinės prielaidos“

Aurimas Banys
Mykolo Romerio universiteto Socialinių
technologijų fakulteto doktorantas

2014 m. kovo 5 d.

Apie ką kalbėsime?

- Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje samprata ir požymiai;
- Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje privalumai ir trūkumai;
- Neteisminis ginčų sprendimas kaip viešojo administravimo funkcija;
- Neteisminis administracinių ginčų sprendimas – egzistuojančios teisinės prielaidos;
- Neteisminio ginčų sprendimo rezultato formos.

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje samprata ir požymiai (I)

- Neteisminis ginčų sprendimas = AGS (derybos, mediacija, neįpareigojantis arbitražas);
- Tipiškiausi AGS požymiai:
 1. Dviejų ar daugiau šalių derybos, kuriomis siekiama rasti šalis tenkinantį susitarimą;
 2. Derybos vyksta tarpininkaujant trečiajam nepriklausomam asmeniui, kuris neturi galutinio sprendimo priėmimo teisės;
 3. Sąlyginis požymis – derybos yra savanoriškos (išimtis – privalomo AGS įtvirtinimas teisės akte)

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje samprata ir požymiai (II)

- Specifiniai AGS požymiai administracinėje teisėje:
 1. Pasiektas susitarimas turi atitikti teisėtumo kriterijų, t. y. neperžengti administracinės diskrecijos ribų;
 2. Pasiektas susitarimas turi atitikti viešojo intereso ir privačių asmenų interesų pusiausvyrą;
 3. Ginče dalyvaujančios šalys yra saistomos subordinacinių pavaldumo santykių;
 4. Ginčo šalių pliuralizmas;
 5. Viešumo principas.

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje samprata ir požymiai (III)

- AGS administracinėje teisėje paskirtis:
 1. Ginčų nagrinėjimo būdas (-ai);
 2. Ginčų prevencijos priemonė.

„Teismas nevertina ginčijamo administracinio akto bei veiksmų (ar neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, taip pat ar aktas (veika) neprieštarauja tikslams bei uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo atitinkamus įgaliojimus“ (ABTĮ 3 str. 2 d.).

„Viešojo administravimo subjektai dėl administracinių sprendimų, susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais, turi konsultuotis su visuomenės interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizacijomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinų organizacijų atstovais), o įstatymų numatytais atvejais – ir su gyventojais ar jų grupėmis“ (VAĮ 7 str. 1 d.).

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje samprata ir požymiai (IV)

- **Neteisminis ginčų sprendimas administracinėje teisėje** – tai ikiteisminis administracinių ginčų sprendimo ir jų kilimo prevencijos būdas, kuriame du ar daugiau administracinių teisinių santykių dalyvių, padedami trečiajam nepriklausomam asmeniui, derybų pagrindu siekia rasti viešąjį interesą ir teisėtumo principą atitinkantį susitarimą, kuriuo būtų išsprendžiami kilę administraciniai ginčai ar užkertamas kelias galimam administraciniam ginčui kilti.

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje privalumai ir trūkumai (I)

Privalumai:

1. AGS suteikia galimybę geriau suprasti kitos šalies poziciją;
2. AGS suteikia galimybę operatyviau išspręsti ginčą;
3. AGS ekonomiškas;
4. Draugiškų santykių išsaugojimo galimybė.

Neteisminio ginčų sprendimo administracinėje teisėje privalumai ir trūkumai (II)

Trūkumai:

1. AGS nėra tinkamas būdas spręsti precedentinius atvejus (pavyzdžiui, saulės jėgainių savininkų ginčas su LR energetikos ministerija ir valstybe dėl sumažintų elektros energijos supirkimo tarifų).

Neteisminis ginčų sprendimas kaip viešojo administravimo funkcija (I)

- Viešojo administravimo subjektai AGS procesuose gali atlikti ne tik ginčo šalies, bet ir tarpininko (arbitro) vaidmenį, pavyzdžiui:
 1. Lietuvos bankui priskirta vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo funkcija (derybos – tarpininkavimas – rekomendacinio sprendimo priėmimas);
 2. „Asmenys, veikiantys energetikos sektoriuje, vadovaudamiesi šio įstatymo ir Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo nuostatomis, turi teisę kreiptis į skundus ir ginčus nagrinėjančią instituciją, kad ji šiems asmenims tarpininkautų ir (ar) juos taikintų, siekiant ginčą dėl šio įstatymo reglamentuojamų visuomeninių santykių išspręsti taikiai be privalomo skundų sprendimo. Skundus ir ginčus nagrinėjanti institucija nustato taikinamojo tarpininkavimo taisykles, kurios taikomos asmenims ginčo taikinimo tarpininku pasirinkus skundus ir ginčus nagrinėjančią instituciją.“ (Energetikos įstatymo 34 str. 18 d.)

Neteisminis ginčų sprendimas kaip viešojo administravimo funkcija (II)

- **ETT sprendimas sujungtose bylose C-317/08, C-318/08, C-319/08 ir C-320/08:**

“<...> lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai, taip pat veiksmingos teisminės apsaugos principas nedraudžia nacionalinės teisės aktų, įpareigojančių ginčams taikyti išankstinę neteisminę procedūrą, jei šioje procedūroje nėra priimamas abiem šalims privalomas sprendimas, dėl jos nevertinama pateikti ieškinio teisme, sustabdoma atitinkamų teisių senatis ir nepatiriama sąnaudų, arba šalys patiria tik nereikšmingų sąnaudų<...>“.

Neteisminis administracinių ginčų sprendimas - egzistuojančios teisinės prielaidos

- Administracinių ginčų komisijos;
- Seimo kontrolieriai;
- Kiti viešojo administravimo subjektai („Verslo asistento“ projektas).

Neteisminio ginčų sprendimo rezultato formos

- Taikos sutartis;
- Individualus administracinis aktas ir/ar rekomendacinis sprendimas;
- Teisės aktai.

Klausimas

- Kodėl nesinaudojame neteisminiu ginčų sprendimu administraciniuose teisiniuose santykiuose?

Ačiū!

Aurimas Banys
aurimasbanys@yahoo.com
+370 6 8379073